

lâhi kullanabilme gibi çeşitli tâlimler yaparlardı. Savaş sırasında ise asıl ordu-
dan birkaç günlük mesafede önden gi-
derler, keşif faaliyetlerinde bulunurlar,
ordunun geçeceği yol, geçit ve köprüleri
emniyete alırlardı. Bu arada düşmana
yapılacak yardıma engel olurlar, yaka-
ladıkları esirlerden aldıkları bilgileri en
kisa zamanda ilgili yere iletirlerdi.

Akincıların yaptığı üç çeşit akın vardı.
100 kişiden az akıncıyla yapılabilecek
veya potera, 100'den fazla kişiyle ya-
pılana harâmilik, bizzat akıncı kumanda-
nınin idaresi altında yapılabilecek ise gerçek
mânada akın denilirdi. Harâmilik ve akın
sırasında alınan esirlerin beşte birini,
acemi oğlanı* yapılmak üzere kanun
gereği devlet alırdı. Pençik kanununa
göre bu neferleri bizzat seferde bulu-
nan ve kendisine pençikbaşı denilen
kadı toplardı. Akıncılar, Avrupalılar'ın
iddia ettikleri gibi, sırf çapul için düş-
man topraklarına saldırın başı bozuk
serseri güruhu değildi. Akının her çeş-
di iyi bir plan, program ve emir-kuman-
da içinde yapıldı. Çoğu Türk olan akın-
cılarının oğulları da akıncı adayı idi. Akın-
cılarının düşman topraklarına dalışı kitle
halinde olur, yol kavşağı, geçit ve köprü
gibi gerekli yerlerde bölüklere ayrılırlar-
dı. Silâh ve teçhizatları uygun olmadı-
ğından akıncılar kale muhasarası gibi
işlerle meşgul olmazlardı. Ancak, akıncı
fedailerinden olan serdengeçtiler kuşa-
tılmış kaleye girerler, dalkılıçlar ise düş-
man içerisine dalarlardı. Bunlar çoğu za-
man geriye dönemezler, şehid olurlardı.
Akıncıların silâhları kılıç, kalkan, pala,
mızrak ve bozdoğan da denilen topuz-
dan ibaretti. Akıncı neferleri yanlarında

yedek atlar da bulundururlar, aldıkları
ganimetleri bunlarla taşırlardı.

Akıncılar, esas olarak Rumeli'de ser-
had boylarında bulunmakla birlikte Fâ-
tîh, II. Bayezid ve I. Selim devirlerinde
Anadolu'nun doğusundaki devletlere kar-
şı da kullanılmıştır. Fetihler döneminin
sona ermesi ve duraklama devrinin baş-
laması ile eski akınlar görülmez olmuş,
akıncıların sayısı azalmaya başlamıştır.
Osmanlılar'da akıncılık 1595 yılına kadar
yaklaşık 250 sene devam etmiştir. Bu
tarihte vezîriâzam Koca Sinan Paşa'nın
Eflak'da Prens Mihâl'e yenilmesi üzeri-
ne Tuna'nın öte yakasında kalan akıncı-
ların pek azı kurtulabilmiş ve 100.000
kadar akın atı telef olmuştur. Çok uzun
mesafeleri kısa sürede katedecek şekil-
de yetiştirilen ve daha birçok meziyet-
leri olan akın atlarının bir daha yetiştirile-
memesi, bu teşkilâtın zayıflamasının
başlıca sebepleri arasındadır. XVII. yüz-
yıldan itibaren sayıları iyice azalan akın-
cılar artık geri hizmetlerde kullanılır ol-
muş, yerlerini sınır kalelerindeki serhad
kulları almıştır. Yine bu yüzyıldan sonra
öncülük hizmetlerinde Kırım hanlarının
maiyetlerindeki Tatar askerlerinden fay-
dalanılmıştır. Akıncı adı, öteki askerî bir-
liklerle beraber 1826'da resmen orta-
dan kalkmış ve böylece günümüze ka-
dar türkölere konu, dillere destan olan
yığitler tamamen tarihe karışmıştır.

Millî Mücadele sırasında Demirci Kay-
makamı İbrâhim Edhem'in kurduğu bir-
liklere de "akıncı müfrezeleri" denilmiş-
tir. Büyük Taarruz arefesinde Batı Ana-
dolu'da işgal altındaki topraklarda düş-
mana büyük kayıplar verdirmiş olan bu
kuvvetler zaferden sonra dağılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, MD, nr. 3, hüküm 369, 399, 1512; *Kâ-
nunnâme*, Beyazıt Devlet Ktp., Veliyüddin Efen-
di, nr. 1970, vr. 58^b, 63^a, 64^a; *Kavânîr-i Osmâ-
niyân*, İÜ Ktp., TY, nr. 2753, vr. 49^b-50^a; *Aşık-
paşazâde, Târih*, s. 124-125, 127, 128, 147;
İbn Kemâl, *Tevârîh-i Âli-i Osmân*, I. Defter, s.
20, 62, 91, 96, 113-119, 133, 141, 155, 162,
171; II. Defter, s. 6-8, 37, 54, 55, 110, 156,
159, 183, 191; Hoca Sâdeddin, *Tâcü't-tevârîh*,
İstanbul 1279-80, I, 351, 367-370; Kâtip Çelebi,
Fezleke, İstanbul 1286, I, 60-61; Naimâ, *Tâ-
rih*, s. 136-138; Cevad Paşa, *Târîh-i Askerî-i Osmâ-
nî*, İstanbul 1297, I, 1; Hammer (Atâ Bey), I,
320; Mahmud Şevket Paşa, *Osmanlı Askeri
Teşkilatı ve Kıyafeti* (haz. N. Türsan — Ş. Tü-
rsan), Ankara 1983, s. 7; Necati Tacan, *Akıncı-
lar ve Mehmed II, Bayezit II. Zamanlarında
Akınlar*, İstanbul 1936; Barkan, *Kanunlar*, I,
397-398; Pakalın, I, 36-40; a.m.f., "Akıncılar ve
Akıncılar", *TOEM*, sy. 47 (1335), s. 293-296;
Agâh Sırrı Levend, *Gazavât-nâmeler ve Miha-
loğlu Ali Bey'in Gazavât-nâmesi*, Ankara 1956,
s. 184-187; İrene Beldiceanu Steinherr, "En
marge d'un acte concernant le pençyek et
les aqınğı", *REI*, XXXVII/1 (1969), s. 21-43; İ.
Parmaksızoğlu, "Turhan Bey", *TA*, XXXII, 19-
20; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Akıncı", *İA*, I,
239-240; M. Tayyib Gökbilgin, "Mihâl-oğulla-
rın", *İA*, VIII, 285-292; A. Decei, "Akıncı", *EI*²
(Fr.), I, 350-351.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

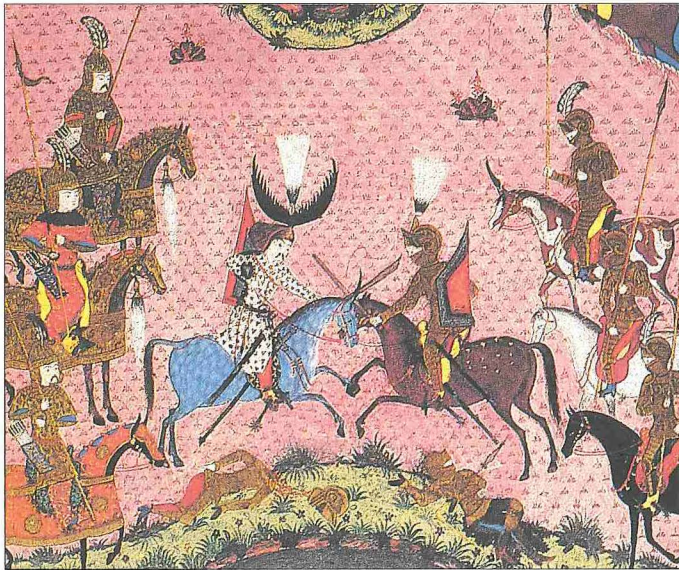
AKINCI, Ahmet Cemil

(1914-1984)

Dini ve tarihî romanlarıyla tanınan
yazar.

Babasının görevli bulunduğu Akkâ'da
(Filistin) doğdu. Baba tarafından ataları
Rumeli sipahilerinden olduğu ve bu se-
beple aile Sipahizâde lakabı ile anıldığı
için ilgili kanundan sonra Akıncı soyadı-
nı aldı. Babası, tahsilini Fâtîh medrese-
lerinde tamamladıktan sonra Suriye, Hi-
caz ve Mısır'da maarif müfettişliği, çe-
şitli yerlerde sultânî müdürlüğü yapan
Abdürrahim Hilmi Bey, annesi ise Ara-
bistan'ın çeşitli bölgelerinde rüşdiye mü-
direliklerinde bulunan Fatma Hanım'dır.

Suriye'nin İngilizler tarafından işgali
üzerine 1919'da ailesiyle birlikte Maraş'a
geldi ve burada üzerinde derin izler bı-
rakmış olan Maraş muharebesini gör-
dü. Kayseri'de başladığı tahsil hayatı-
na Adana'da devam etti. 1929'da Kule-
li Askerî Lisesi'ne girdi. Harbiye ve Top-
çu Atış Okulu'nu tamamladıktan sonra
1934'te topçu teğmeni olarak orduya
katıldı. Ordunun çeşitli kademelerinde
yirmi altı yıl görev yaptı, 1960'ta albay
rütbesiyle emekli oldu. Başta Yeşilay
Cemiyeti olmak üzere birçok hayır der-
neklerinde çalıştı. 1 Ocak 1984'te İs-
tanbul'da öldü.

Süleymanname'de
düşmanla
savaşıyan
akıncıları
gösteren
bir minyatür
(TSMK,
Hazine,
nr. 1517, vr. 212*)

Küçük yaştan itibaren hikâye, roman ve şiirle meşgul olan Akıncı'nın genellikle dinî ve millî konuları işlediği kırktan fazla eseri vardır. Kitaplarının birçoğunda olduğu gibi, Hz. Âdem'den başlayıp bütün peygamberlerin hayatını geniş hayal dünyasında şekillendirdiği olaylarla süsleyerek kaleme aldığı "Kâbe'ye Doğru" serisinde de onların yaşadığı devirleri canlandırırken kesin ifadelerle zikrettiği bazı hadiselerde Ahd-i Atîk'i kaynak alan İsrâiliyat türü eserlere dayandığı anlaşılmaktadır. Ele aldığı bazı olayları bir taraftan âyet meâlleriyle desteklerken diğer taraftan pek muteber sayılmayan kaynaklardan nakiller yapmıştır. *Rahmet Müjdecisi Hz. Muhammed'in Hususiyetleri* adlı eserinde, "Ümmî Değildi" başlığı altında, Hz. Peygamber'in okuma yazma bildiğini iddia ederken bu konudaki rivayetleri tevil etmekte ve kendine göre yeni yorumlar getirmektedir. Ayrıca eserlerinde rastlanan bazı ifadelerde yerleşmiş dinî hassasiyete pek dikkat etmediği de görülmektedir. Tarihî romanlardaki üslûbun dinî temaları işlediği romanlarına nisbetle daha başarılı olduğu söylenebilir. Buna rağmen Akıncı, romanlarındaki olayların örgüsü ve anlatımın kolay anlaşılır, akıcı ve açık oluşuyla eserlerinin zevkle okunmasını sağlamış, özellikle gençler ve geniş halk kitleleri üzerinde etkili olmasını bilmiştir.

Eserleri. Dinî Romanları: *Kâbe'ye Doğru*. "Büyük Kısas-ı Enbiya" ve "Peygamberler Tarihi" adlarıyla da anılan bu seri Hz. Âdem'den başlayarak Hz. Mûsâ'ya kadar bütün peygamberlerin her biri bir kitapta olmak üzere anlatıldığı yirmi yedi cilt halinde ve yaklaşık 5500 sayfa hacminde (2. bs., İstanbul 1981); *Kâbe'den Fışkıran Nûr*. "Sevgili Peygamberimiz" yan başlığını da taşıyan eser on beş cilttir (İstanbul 1983); *Rah-*

met Müjdecisi Hazret-i Muhammed'in Hususiyetleri (2. bs., İstanbul 1982); *Hazreti Ebûbekr* (3. bs., İstanbul 1982); *Hazreti Ömer* (3. bs., İstanbul 1982); *Hazreti Osman* (3. bs., İstanbul 1983); *Hazreti Ali* (3. bs., İstanbul 1983); *Hazreti Hatice* (4. bs., İstanbul 1980); *Halîlül-r-Rahman Hazreti İbrahim* (İstanbul 1966); *Hazreti Peygamberin Savaşları* (İstanbul 1971); *Sabır Çağlayanı Peygamber Hazreti Eyyûb* (2. bs., İstanbul 1972); *Hızır'ı Arayan Peygamber* (İstanbul 1983); *Hazreti Âişe* (3. bs., İstanbul 1980); *Hazreti Fâtıma* (3. bs., İstanbul 1982); *Hazreti Âmine* (3. bs., İstanbul 1982); *Hazreti Hamza* (3. bs., İstanbul 1982); *Mihmandâr-ı Resûl Hâlid Bin Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensârî* (Eyyûb Sultan Hazretleri, İstanbul 1982); *Halid Bin Velid* (İstanbul 1967); *Hazreti Bîlâl-i Habeşî* (3. bs., İstanbul 1982); *Hazret-i Veysel Karânî* (6. bs., İstanbul 1982); *Ashab-ı Kehf* (Mağara Arkadaşları, 2. bs., İstanbul 1979); *Son Mûcize* (İstanbul 1967); *Dinî Hikâyeler* (Şahdamarından Yakın, 3. bs., İstanbul 1982); *Lokman Hekim* (İstanbul 1973); *Gir Cennetime* (İstanbul 1969); *Cinler Âlemi* (2. bs., İstanbul 1982). **Millî Romanları:** *Asil Düşman* (2. bs., İstanbul 1967); *Hilâllerin Gölgesinde* (İstanbul 1967); *Mehmetçikle 30 Yıl* (İstanbul 1971); *Selçuk Kartalı Aldoğan* (Malazgirt'e Yağan Nûr, I-II, Ankara 1973); *Elif Sultan* (İstanbul 1984); *Yaylanın Derdi* (İstanbul 1984); *Yüzbaşı Murat* (Ankara, ts.).

BİBLİYOGRAFYA :

Maddenin yazımında ailesinden elde edilen bilgilerle, Akıncı'nın bazı eserlerinden faydalanılmıştır.

HÜSEYİN HİLMİ KURTULMUŞ

AKİD

(الْأَكِيد)

En yaygın hukukî işlemi ve borç kaynağını ifade eden bir hukuk terimi.

Akid, borç kaynağı hukukî işlemlerin en önemlisidir. Hukuk tarihinde, mülkiyetin sebepleri arasında "sahipsiz mala el koyma"dan sonra ikinci sırayı almaktadır. İnsanlığın tanıdığı en eski hukukî müesseselerden birini teşkil eden akid, İslâm'ın ilk muhatabı olan Câhiliye Arapları tarafından da bilinmekte ve kullanılmakta idi. Bu sebepledir ki Kur'an-ı Kerim ve hadisler onu tarif etmeden zik-

retmiş, bilindiğini var saydığı bu hukukî tasarrufla ilgili hükümler koymuştur. İslâm hukukunun ana kaynaklarından biri olan sünnet, "isimli akid"lere ait zengin açıklama ve hükümler getirmiş olmasına rağmen genellikle akid terimini, fert ile fert veya toplum arasında ki himaye ve dayanışma antlaşması için kullanmıştır (bk. Ebû Dâvûd, "İmâret", 18, 38; Buhârî, "Kefâlet", 4; *Müsned*, IV, 325). Kur'an-ı Kerim'de, "Ey iman edenler! Akidlerin gereğini yerine getiriniz" meâlindeki âyet (el-Mâide 5/1) geçen akid kelimesi, hem terim olarak hem de en geniş mânası ile zikredilmiştir. Bu sebeple âyetteki "akidler" ifadesinin gerek Allah ile kulları arasında, gerekse kulların kendi aralarında yaptıkları bütün akidleri içine aldığı konusunda müfessirlerin ittifakı vardır (bk. Taberî, IV, 28; Ebû Bekir İbnü'l-Arabî, II, 525). Vadedi borç doğuran akidlerle ilgili "müdâ-yene âyeti" de (bk. el-Bakara 2/282) bu nevi akidlerin tamamına şâmil hükümler getirmektedir. Zaten Kur'an-ı Kerim'in başlattığı bu küllî ve mücerret metot, yani akidleri teker teker ve ayrı ayrı ele alarak, tekrarlar yer vererek hüküm koymak yerine bütün akidlere şâmil kaideler koyma, açıklamalar yapma usulü daha sonra usûl-i fıkıh ve kavâid* kitaplarında devam ettirilmiş, fıkıh denince ilk akla gelen fûrû kitaplarında ise meselecî (kazuistik) metot benimsenmiştir. Çağdaş İslâm hukuku araştırmacıları "akid nazariyesi"ni yazarken, fûrû kitaplarında dağınık halde bulunan bilgi ve hükümleri usul ve kavâid kitaplarındaki çerçeveye oturtmuşlardır.

Tarifi ve Tasnifi. Fıkıh kitaplarında isimli akidler için ayrı ayrı yapılan tariflerde yer alan ortak unsurlar ve sonuçlardan hareketle *Mecelle*, akdi şu şekilde tarif etmiştir: "Tarafeynin bir hususu iltizam ve taahhüt etmeleridir ki icap ve kabul irtibatından ibarettir" (md. 103). 104. maddede "in'ikad"ın açıklanması ile tamamlanan bu tarif, Kadri Paşa'nın *Mürşidü'l-hayrân*'ında daha teknik olarak şu şekilde ifade edilmiştir: "Taraflardan birinden sâdir olan icabın 'mevzû'da sonucu meydana gelecek şekilde karşı tarafın kabulü ile bağlanmasıdır" (md. 262). Tariflerden anlaşıldığı üzere: a) Hukukî sonuç doğurmak üzere belirtilen ve birbirine uygun olan her karşılıklı irade (iki irade) akiddir; b) Tek taraflı irade akid değildir. Ancak bu iki sonuç İslâm hukuk tarihinde bir gelişme çizgisi takip ederek oluşmakla birlikte ikinci

Ahmet
Cemil
Akıncı